

Suomen vesialan kansainvälisen strategian toimintasuunnitelma 2021

1. Johdanto

Suomen vesialan kansainvälinen strategia (2018) on viiden ministeriön (UM, MMM, YM, TEM ja STM) yhteinen ohjaava strategia vuoteen 2030 saakka, jota myös sidosryhmät voivat hyödyntää toiminnassaan. Strategia rakentuu kolmelle painopisteelle (I Kestävä kehitys ja vesi; II Ihminen ja vesi ja III Rauha ja vesi) sekä niitä läpileikkaaville tavoitteille.

Strategian toimeenpanoa ohjaa toimintasuunnitelma, joka päivitetään vuosittain kansainvälisen vesivirkamiestyöryhmän johdolla. Toimintasuunnitelmassa strategian täytäntöönpanoa kuvataan vallitsevien olosuhteiden valossa, sekä määritellään uusia konkreettisia prioriteettitoimenpiteitä (vaikuttaminen ja rahoitus) alkavalle vuodelle; kaikkea ei tehdä kaikkina vuosina. Suomen vesialan kansainvälistä strategiaa toimeenpannaan yhteistyössä allekirjoittajaministeriöiden sekä sidosryhmien kesken. Toimintasuunnitelmassa kuvataan erityisesti julkishallinnon tekemää työtä strategian edistämiseksi. Toimeenpanoa seurataan kansainvälisessä vesivirkamiestyöryhmässä.

Toimintasuunnitelmassa esitetään lyhyesti vaikuttamisen ja rahoituksen päätoimenpiteet edelliseltä vuodelta ja tuodaan näkyväksi rahoituksen kanavoituminen eri strategiopilareille sekä ilmaistaan mahdolliset rahoitus- ja/tai vaikuttamisvajheet. Toimintasuunnitelman toisessa kappaleessa edellinen kausi (2020) arvioidaan lyhyesti. Edellisen vuoden johtopäätöksiin perustuen kolmannessa kappaleessa esitetään vaikuttamisen ja rahoituksen prioriteetit seuraavan vuoden (2021) toimenpiteiksi.

Koronapandemia on vaikuttanut merkittävästi kaikkeen toimintaan vuonna 2020 – niin myös vesialan suunnitelmien toimeenpanoon. Kaikki vuodelle suunnitellut toimenpiteet eivät ole pandemian vuoksi toteutuneet, ja epävarmuutta on odotettavissa myös vuoden 2021 suunnitelmien suhteen. Suomen kehitysyhteistyöhankkeita on osin sopeutettu pandemiaan vastaamiseksi. Samalla koronakriisi on tuonut huomiota vesi-, sanitaatio- ja hygieniakysymyksille ja puutteille vettä ja sanitaatiota koskevan kestävä kehityksen tavoitteen SDG 6:n saavuttamisessa.

2. Toimenpiteet vuonna 2020

Julkisten toimijoiden toiminnasta ja Suomen vesialaan liittyvistä kannoista ja kansainvälisestä osallistumisesta vaihdetaan aktiivisesti tietoja kansainvälisessä vesivirkamiestyöryhmässä, joka kokoontui vuoden aikana neljä kertaa.

Vaikuttaminen

Vuonna 2020 vesialan keskeisiä ministeriöiden vaikuttamistoimenpiteitä olivat:

- Vesialan yritysten kansainvälistymisen ja viennin tukeminen yhteistyössä Suomen vesifoorumin (FWF) kanssa. FWF:n rahoituksen osalta siirrytty ohjelmalliseen toimintamalliin;
- Koronapandemian ja vesialan yhteyksien esillä pitäminen ja edistäminen sisäisessä ja ulkoisessa toiminnassa, erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä;
- Vaikuttaminen kehityspolitiikan ylivaalikautisten periaatteiden suunnitteluun;
- Vesitematiikkaan liittyviin YK:n päätöslauselmiin vaikuttaminen (II-komitea, ihmisoikeusneuvosto, UNEA), erityisesti keskeinen rooli vuoden 2023 YK:n vesikonferenssia koskevissa neuvotteluissa;
- Vaikuttaminen keskusteluissa YK:n korkean tason vesikokouksen v. 2021 ja konferenssin v. 2023 sisällöstä ja valmisteluista;

15.4.2021, Helsinki

- Aktiivisuus YK-kontekstissa toimivassa vesiyhtäjäryhmässä, esim. COVID-19 & WASH -aiheisen keskustelun järjestäminen huhtikuussa, yhtäjäryhmän osallistaminen päätöslauselmavalmisteluun;
- Vesidiplomatian edistäminen osana rauhanvälitystä (tilaus selvitys, puheenvuorot monenvälisissä järjestöissä, Etyjin vesidiplomatia raportin vertaisarviointi, vesidiplomatia osaamisen tarjoaminen aktiivisen rauhanvälitysprosessin tueksi);
- Osallistuminen UNECE:n toimintaan ja rajavesistö sopimuksen työohjelman 2022-2024 suunnitteluun. Lisäksi Suomi oli keskeisessä roolissa Water Allocation Handbook valmistelussa (SYKE ja UEF);
- UNECE:n rajavesistö sopimukseen liittyvän vesivarjoja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan toiminnan suunnitteluun osallistuminen Bureaun jäsenenä sekä tietokartan laatiminen sopimuksen laajentamiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi;
- Suomen YK:n ihmisoikeusneuvostokampanjan (vaalit v. 2021) valmistelun tukeminen, ml. vesiturvallisuus ja ihmisoikeudet -webinaarin järjestäminen (FWF, FCG, UM ja MMM);
- EU:n ja Kiinan välisen vesiyhteistyön (China-Europe Water Platform, CEWP) sihteeristötehtäviin osallistuminen (troikka);
- Vaikuttaminen kehitysyhteistyön pääkumppanimaiden maastrategioiden ja -ohjelmien laadintaan.

Rahoitus

Tiedossa oleva Suomen vesialan kansainvälistä strategiaa toteuttava ministeriöiden rahoitus 2018–2030:

Kestävä kehitys ja vesi:	Ihminen ja vesi:	Rauha ja vesi:
35 942 335 euroa	50 314 996 euroa	6 585 000 euroa

Vesialan kansainvälinen rahoitus on toteutunut ennakoidulla tavalla, ja ministeriöiden rahoitus vesialalle on kohtuullisen hyvällä tasolla. Koronakriisiin liittyvän elvytyksen kautta saattaa rahoitus olla kasvussa. Ministeriöt jatkoivat tukeaan FWF:lle ja UM:n, MMM:n ja STM:n osalta siirryttiin vuoden aikana onnistuneesti kolmevuotiseen ohjelmarahoitukseen. Joidenkin kehitysrahoitushankkeiden käynnistyminen on ollut ennakoitua hitaampaa, osin koronapandemiasta johtuen, mutta myös muista syistä.

- Nepalissa jatkuu Suomen ja EU:n rahoittama Kaukolännen vesivarainhoitohanke (Rural Village Water Resources Management Project, Phase III 2016-2022). SYKE:n ja GTK:n arseeni-IKI-hankeen (Towards Arsenic Safe Drinking Water in Nepal, 2021-2023) rahoituspäätös on hyväksytty, toteutusta hankaloittaa koronatilanne. Uusia hankkeita on valmisteilla: maaseudun paikallishallintojen kapasiteettia vahvistava SUSWA-hanke (Sustainable WASH for All in Nepal) sekä Global Climate Change Alliance/EU:n ja Suomen rahoittama, mahdollisesti veteen liittyviä osioita sisältävä sekaluottohanke (Increased profitable participation in value chains that are based on sustainable and climate-resilient agricultural ecosystems);
- Etiopiassa jatketaan mittavalla rahoituksella yhteisöveitoista COWASH-hanketta sekä sektoriohjelmataukea Common WASH Account (CWA) kautta;
- Vietnamin ja Suomen välinen yhteistyö on siirtynyt Vietnamin talouden kasvun myötä transiivaiheeseen: perinteisestä kehitysyhteistyöstä kauppasuhteiden kehittämiseen. Vesialan yhteistyötä voidaan jatkaa yksityisen sektorin hankkeiden kautta mm. uuden PIF-rahoitusinstrumentin (Public Sector Investment Facility) avulla;
- Keniassa vesisektorin yhteisrahoitusohjelman (J6P) kautta tuettiin vesiministeriön alaisuudessa toimivaa Water Services Trust Fundia. Hankkeelle on annettu jatkoaikaa kesäkuun 2021 loppuun. Jatkossa Kenian vesisektoria on mahdollista tukea PIF-instrumentin avulla;
- Afganistanissa jatkettiin ja kasvatettiin tukea Unicefin vesialan WASH -hankkeelle;
- Keski-Aasiassa Suomi osallistui YK:n alaisen Uzbekistanin Aral-järven rahaston (Multi-Partner Human Security Trust Fund for the Aral Sea Region in Uzbekistan) tukemiseen ja jatkoi vesiteemaisten IKI-hankkeiden sekä mahdollisen vesidiplomatiahankkeen valmistelua;
- Kolumbiassa vahvistetaan vedenlaadun seuranta ja vesilaboratorioiden laadunvarmennusta kolmivuotisella (2020-2023) SYKE:n COFI-Water-hankkeella;
- Lisäksi UM rahoittaa useita kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita, joista osa sisältää vesiteemoja.

3. Toimenpiteet vuodelle 2021

Vaikuttaminen

Vuoden 2021 vesialan keskeiset vaikuttamisprioriteetit voidaan jakaa Suomen vesialan kansainvälisen strategian tavoitteiden alle meneviin toimenpiteisiin ja toimiin, joilla pyritään vaikuttamaan laajemmin kansainväliseen vesipolitiikkaan Suomessa ja maailmalla. Strategian tavoitteet on ryhmitelty kolmen pilarin alle: kestävä kehitys ja vesi, ihminen ja vesi sekä rauha ja vesi.

Kestävä kehitys ja vesi

- UN-Waterin SDG 6 Acceleration Framework -aloitteen edistäminen, ml. osallistuminen UN-Waterin kokouksiin ja tapahtumiin ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa;
- Mahdollinen liittyminen WMO:n koordinoimaan vesi- ja ilmastokoalitioon;
- Vaikuttaminen hallitusohjelman toimenpiteisiin vesistrategian painopisteiden, kehityspolitiikan ylivaalikautisten periaatteiden sekä EU:n ja Suomen Afrikka-strategioiden osalta;
- Vesivastuullisuuden edistäminen Valtioneuvoston selvitys ja tutkimusrahoituksella: VNTEAS-hanke ”Suomi ja suomalaisyritykset maailman vesivastuullisimmiksi vuoteen 2030 mennessä”;
- Osallistuminen UNECE Committee on Environmental Policy -työssä UNECE-jäsenvaltiot kattavan Shared Environmental Information System (SEIS) kehitystyöhön. Vaikuttaminen erityisesti Working Group on Environmental Monitoring and Assessment -työryhmän kautta fokuksena Keski-Aasian valtiot, Venäjä, Kaukasuksen alue, SE Balkan;
- Vesi- ja ekosysteemitilinpidon edistäminen siten, että vesivarat ja vesiekosysteemipalvelut saadaan osaksi virallista tilastointia EU:n ympäristötilinpidon laajentumisen mukaisesti ja noudattaen SEEA-EEA (The System of Environmental Economic Accounts - Ecosystem Accounting) ja SEEA-WATER (Water Accounting) -standardeja.

Ihminen ja vesi

- Suomen ihmisoikeusneuvostokampanjan edistäminen, oikeudet veteen ja sanitaatioon yksi kampanjateemoista;
- Tuki UNECE:n rajavesisopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan sihteeristölle, osallistuminen päätöksentekoon pöytäkirjan Bureaun jäsenenä, vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan päivitettyjen kansallisten tavoitteiden toimeenpanon edistäminen sekä tiekartan viimeistely ja toimeenpano;
- Vesialan kansainvälisen strategian tavoitteiden edistäminen terveysturvallisuusyhteistyössä, jota toteutetaan kansainvälisten järjestöjen ja poikkihallinnollisten verkostojen kautta;
- Systemaattinen vesi- ja sanitaatiotoimien ja -infrastruktuurin vahvistamisen edistäminen pandemian elpymis- ja jälleenrakennustoimissa.

Rauha ja vesi

- Vesidiplomatiatyön ja -verkoston toiminnan vakiinnuttaminen ja kapasiteetin vahvistaminen;
- Vesidiplomatiatoimet valituilla maantieteellisillä kohdealueilla;
- Keski-Aasian mahdollinen vesidiplomatiatyö alueellisesti ja/tai kansallisesti;
- Vesidiplomatiayhteistyön tiivistäminen Etyjin kanssa;
- Osallistuminen UNECE:n rajavesisopimuksen osapuolikokoukseen Tallinnassa tai virtuaalisesti;
- Tuki UNECE:n rajavesisopimuksen sihteeristölle.

Näiden lisäksi pyritään vaikuttamaan seuraaviin kokonaisuuksiin

- Vesialan kansainvälistymisen ja viennin edistäminen;
- FWF:n jäsenistön aktivointi kansainvälisen vesistrategian toteuttamisessa;

15.4.2021, Helsinki

- Vesialan kansainvälisen rahoituksen kasvattaminen (toimijat pyrkivät vaikuttamaan tahoillaan);
- Kehitysrahoituksen vakiinnuttaminen nykytasolle ja toiminnan strategisempi jakautuminen eri pilareiden kesken;
- Vesitematiikkaan, erityisesti SDG 6:n, liittyviin YK:n päätöslauselmiin vaikuttaminen;
- Aktiivinen toiminta YK-kontekstissa toimivassa vesiyhtävyysryhmässä, ml. ohjausryhmässä;
- Osallistuminen YK:n korkean tason vesikokouksiin v. 2021 ja 2023 ja niiden valmisteluun;
- Osallistuminen virtuaalisille Tukholman vesiviikoille sivutapahtumien muodossa;
- FWF:n ja vesialan yritysten osallistuminen soveltuvalla tavalla IWA World Water Congressiin ja Dubai Expoon 2021–22;
- Mahdolliset synergiat tulevien EU-puheenjohtajuuksien kanssa, v. 2021 alkupuoli Portugal ja loppupuoli Slovenia.

Rahoitus

Vuoden 2021 rahoitusprioriteetteja ovat:

- Sinisen biotalouden kehittämissuunnitelman toimeenpanon jatkamiseksi valmisteltu vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelmaa muun muassa osana EU:n koronaelvytysrahoitusta;
- UNECE:n rajavesistösovimuksen rahoituksen ylläpitäminen;
- Vesidiplomatiaverkoston vahvistamishankkeen valmistelu ja käynnistäminen;
- Vesihuoltolaitosten kumppanuusohjelman (WOP) pilotoinnin jatkaminen;
- Nepalilain vesiohjelmakokonaisuuden toiminnallistaminen (RVWRMP, SUSWA, arseeni-IKI, UNICEF Nepal);
- Etiopian vesiohjelmakokonaisuuden jatkon käynnistäminen (COWASH IV + CWA II);
- Kenian vesi- ja sanitaatiohankkeet, erityisesti mahdollinen PIF-tuki;
- SYKEN IKI-hankkeiden aloitus keväällä 2021 Kirgisiassa (Consolidating Institutional Capacities for national Surface Water Monitoring in the Kyrgyz Republic, KGZ-Water III) ja Tadžikistanissa (Development of Tajik Surface Water Monitoring by Quality Management and Collaboration, TJK-QUMA) sekä Uzbekistania koskevan hankkeen (Finland's Water Sector Support to Uzbekistan, Phase I) valmistelu.